حاجیلە

دەزگای رۆشنبیریی شەفەق
بۆ تەمەنی ٩ تا ١٤ساڵ
٤
٢٠١٠
تشرینی یەکەم

گۆڵی حاجیلەکانی دەشتی هاموون
نەکەی بیدەی بە نێرگیز جاڕی گەردوون

حاجی قادری کۆیی

بێچووی ئاژەڵان

لووتم لوولەیەکی کورتە، کاتێ لە بن ئاو مەلە دەکەم بۆ هەناسەدان بەرزی دەکەمەوە و دەیبەمە دەرەوەی ئاوەکەوە.

دەزانن من کێم؟

من بێچووی (تابێر)م. گیانم بە پێستێکی تووکدار پۆشراوە، هەتا بەچکەم تووکەکەم خەتی سپیی تێدایە و کە گەورە بووم ئەو خەتانە دەسڕێنەوە.

ئا : زەریف

جیهانی ڕووەک

لەیلاک

له ئینگلیزییەوە : بابی هیوا – کەرکووک

نیشتمانی ئەم گوڵە بریتییە لە ناوەڕاست و باشووری خۆرهەڵاتی ئەوروپا.
لایلاک لە ساڵی ١٥٥٤ـەوە لە ئیتالیا دەروێنرێت.
گوڵی لایلاک ڕەنگاورەنگن وەک شین و سپی.

چەند ئامۆژگارییەک

فەهد ئەحمەد – تەکیەی بەر دەربەند

بۆ ئەوەی فڵچەی دانەکانتان نەبنە مۆڵگەی بەکتریا زیانبەخشەکان و بۆخۆیان زاوزێ بکەن و زیان بە دانەکانتان بگەیەنن پێویستە ئەم ئامۆژگاریانە لەیاد نەکەن.

١- دوای هەر ددان شۆردنێک جوان جوان فڵچەکەت خاوێن بکەرەوە.

٢- ئەو ئاوەی بە فڵچەکەوەیە دایچۆڕێنە، چونکە تا تەڕایی زۆرتر بێت بەکتریاکان زیاتر گەشە دەکەن.

٣- پاش ددان شۆردنت هەوڵبدە فڵچەکەت نەکەوێتە سەر لاو سەرەکەی پیس بێت و تووشی نەخۆشیی پێست و سکچوون بیت.

٤- هەوڵ بدە فڵچەکەت دوور لە فڵچەکانی تری خێزانەکەت بێت بۆ ئەوەی نەکەونە سەر یەک و زیان بەیەکتر بگەیەنن.

٥- فڵچەکەت دوور لە شوێنی پێشاو دابنێ، چونکە هەر کاتێک کەسێک دەست بە ئاو دەگەیەنێ کۆمەڵێک بەکتریا بڵاو دەبنەوە.

٦- فڵچەکەت بەکەس مەدە و فڵچەی کەس بەکار مەهێنە.

٧- هەر ٣-٤ مانگ جارێک فڵچەکەت بگۆڕە بەمەش چاتر لە بەکتریاکان دوور دەکەویتەوە.

شیعر

سکاڵای ژیر

حەمە سەعید زەنگنە – کەرکووک

سکاڵای شەنگ و ناسک
سکاڵای بێچوە ئاسک
سکاڵای گوڵی چوالا
هێشتا زارۆکی ماڵە
ئەم گوڵوکە هەنارە
تەمەنی پێنج بەهارە
باڵای سێ بست و نیوە
پرچی قەت نەبریوە
چاوی وەک ترێ ڕەشە
ڕوومەتەکانی گەشە
زاری خونچیلانەیە
کەپووی خنجیلانەیە
قەدی شلک و باریکە
شەکرە سێوە و فەریکە
ژیکەڵەیە خوێن گەرمە
لە هات و چۆیا نەرمە
ڕووی ڕوونە وەک ئاوێنە
هەموو گیانی خاوێنە
ئەم چوزەرە ڕێواسە
گەر پێت خۆشە بیناسە
خشتەی لێکدان سەر پاکی
لە بەرێتی بە چاکی

شیعری پاراوی کوردی
بۆت دەخوێنێ بەوردی
مەتەڵیش دائەهێنێ
چیرۆک هەر جوان دەخوێنێ
لەشت زۆر ڕائەمێنێ
لە قسە دانامێنێ
لە وێنە و نیگارکێشان
لە نوکتە و شت هەڵهێنان
بلیمەتە بلیمەت
بلیمەتێ پڕ هیمەت
لای خەڵکی زۆر پەسندە
جار جار پێی دەڵێن خەندە
ئەم چرۆ ئێسک سووکە
لە ئازادی کەرکووکە

فەرهەنگی حاجیلە

بێلان – کەرکووک

ئەلفابیت alphabet

ئەلفبێ

ئەلفبێ برێتییە لەو پیتانەی کە لە نووسیندا بەکار دێن و، بە شێوەیەکی دیاریکراو ریز کراون و، هەر زمانێکیش ئەلفبێی خۆی هەیە، بۆ نموونە ئەلفبێی کوردی بە پیتی (ئـ) دەست پێ دەکات و بە پیتی (ی) تەواو دەبێت.

ئۆلوەیس always

گشت جارێک یان بەردەوام

بە شتێک دەگوترێت بەردەوام یان هەموو جارێک ڕوو بدات.

ئە مبیو لا نس ambulance

ئۆتۆمۆبیلی فریاکەوتن

ئەمبیولانس جۆرە ئۆتۆمۆبیلێکی تایبەتە بۆ گواستنەوەی خەڵکی بریندار و نەساخ بۆ نەخۆشخانە و هەندێ کەرەستە پزیشکیی پێویستی تێدایە.

ئەمفیبیەن amphibian

وشکاوەکی

وشکاوەکی بەو گیاندارانە دەگوترێ کە ژیانیان لە ناو ئاودا دەست پێ دەکات و دواتر دەگۆڕێن و دەتوانن لەسەر زەویش بژین. بۆ نموونە بۆق وشکاوەکییە.

ئەینشنت ancient

دێرین

هەر شتێک زۆر کۆن بێت ئەوا دێرینە. وەک قەڵای کەرکووک و قەڵای هەولێر.

ئەنگری angry

تووڕە

هەر کەسێک نارەحەت بێت و بیەوێت شەڕ و هاوار بکات، پێی دەگوترێ تووڕە بووە.

ماراسۆن

برِوا ڕەزاق – هەولێر

لە کەناری یۆنانی کۆن دەڤەرێک هەبوو ناوی ماراسۆن بوو، تێیدا شەڕێک لە نێوان فارس و گریکەکاندا ڕووی دا. لەبەر ئەوەی لەو کاتەدا هیچ ئامرازێکی پێوەندی کردنی وەکو تەلەفۆن و مۆبایل و تەلەگراف نەبوون، سەربازێکی گریک بەناوی فیدیبیدیس ناچار بوو ماوەی ٤٠ کیلۆمەتر ڕابکات تا بگاتە ئەسینای پایتەخت، بۆ ئەوەی هاوولاتییان لە هێرشی فارسەکان ئاگەدار بکاتەوە.

پاش ئەوە فیدیبیدس گەیشتە ئەوێ و لە ماندوێتیدا مرد. ئیدی لەمەوە بیرۆکەی پێشبڕکێی ڕاکردن پەیدا بوو و ناوی ماراسۆنی لێ نرا.

ماکدۆناڵد

و: شکور سابیر–هەولێر

لە جیهاندا زیاد لە ٣٠ هەزار چێشتخانەی ماکدۆناڵد، لە ١١٩ وڵاتدا هەن، (١٣ هەزاریان لە ئەمەریکان) نێزیکەی ١,٥ ملیۆن کرێکار کاریان تێدا دەکەن. ڕۆژانە ٤٨ ملیۆن ژەم خواردن پێشکێش بە کریاران دەکەن.

لە دوای ئەمەریکا، ژاپۆن زۆرترین ژمارەی چێشتخانەی ماکدۆناڵدی تێدایە، دەگاتە ٣٠٠٠ چێشتخانە. لە دوای ئەویش بەرازیل و ئەڵەمانیا و ئینگلتەرە دێن. کە لە هەر یەکێکیاندا ١٠٠٠ چێشتخانە هەن، لە هۆڵەنداش ٢٠٠ چێشتخانەن.

یەکەمین چێشتخانەی ماکدۆناڵد لە ئەمەریکا لە ساڵی ١٩٥٥ کرایەوە و ماکدۆناڵد کۆمەڵێک کۆمپانیای جوولەکەن، پێشەنگن لە دروستکردنی کۆکاکۆلا و کنتاکی و پیتزا و هەمبەرگەر و دەیان خواردنی تر.

ئوتێلێک لە ئاسمان

شالاو ئەمین – گوندی قوجەلەر

بۆ هەنگاونان لەگەڵ سەردەمی گەشتوگوزار و هاندانی خەڵک بۆ گەشت کردن لە ئاسماندا لێپرسراوانی ئاژانسی ئاسمانیی ڕووسیا ئاشکرایان کرد کە ڕووسیا ئامێرێکیان (مانگی دەستکرد) ڕەوانەی ئاسمان کردووە کە پێشبینی دەکرێت لە داهاتوودا بکرێت بە ئوتێل.

ئاژانسەکە ئەوەشی گوتووە کە ئەو مانگە دەستکردە (روبرت بیجلو) نەخشەسازیی کێشاوە کە خاوەن ئوتێلێکی ناسراوە لە لۆس ئەنجلس.

بۆ ئەو گەشتیارانەی کە پێیان خۆشە لە ئاسمان بمێننەوە.

وا چاوەڕوان دەکرێت ئەم پرۆژەیە لە ساڵی ٢٠١٥ تەواو بێت و نێزیکەی ٥٠ ملیۆن دۆلاری تێ دەچێت بەو شێوەیەش ئامادە دەبێت بۆ پێشوازی کردنی میوانەکان.

ئایا دەتوانی سێ جاران لەسەر یەک بڵێی:

عەزە قۆڵ کوڵ حەوت کوڕی قۆڵ کوڵی هەبوو

ڕێژنە کاروان/قوتابخانەی زانست/ گەڕەکی پەنجەعەلی

وزە دەگۆڕێ نافەوتێ

جەلیل محەمەد شەریف-کەرکووک

کاتێ مرۆڤ لە سروشت ڕادەمێنێ چەندین شێوە لە وزە دەبینێ یان هەستیان پێ دەکا، بۆ نموونە وزەی ئەلیکتریک، وزەی ڕووناکی، وزەی جوولە یان بزووتن...

ئەزموونەکانی زانست بۆمان دەردەخەن ئەم وزانە هیچیان نافەوتێن و لە سروشتدا هەر دەمێنن بەلام دەکرێ شێوەکانیان بگۆڕێ، بۆ نموونە دەتوانرێ وزەی ئەلیکتریک بگۆڕینە وزەی جوولە یان وزەی گەرمی یان وزەی ڕووناکی.

ئەو وزە ئەلیکتریکییە کە لەنێو پیلدا هەیە دەتوانین بیگۆڕینە وزەی ڕووناکی بەشێوەی گڵۆپ، ئەمەش لە زۆر ئامێر و جۆرەکانی لە ژیانی ڕۆژانەماندا دەبینین و دەبیستین، بەلام ڕاستییەک هەیە دەڵێ هیچ وزەیەک نافەوتێ، بەو ڕاستییەش دەگوترێت یاسای پاراستنی وزە.

ڕەنگەکان

٧ ئازاد کەریم-سەنگاو

ئاشکرایە گە ڕەنگە سەرەکییەکان ئەمانەن

سوور ، زەرد ، شین

بەتێکەڵ کردنی ئەم ڕەنگانەش چ ڕەنگێکمان دەست دەکەوێ:

سپی و ڕەش:

سوور و زەرد:

شین و سوور:

شین و زەرد:

سوور و شین و زەرد:

ڕێویی فێڵزان

وەرگێڕانی: سیلڤانا - کەرکووک

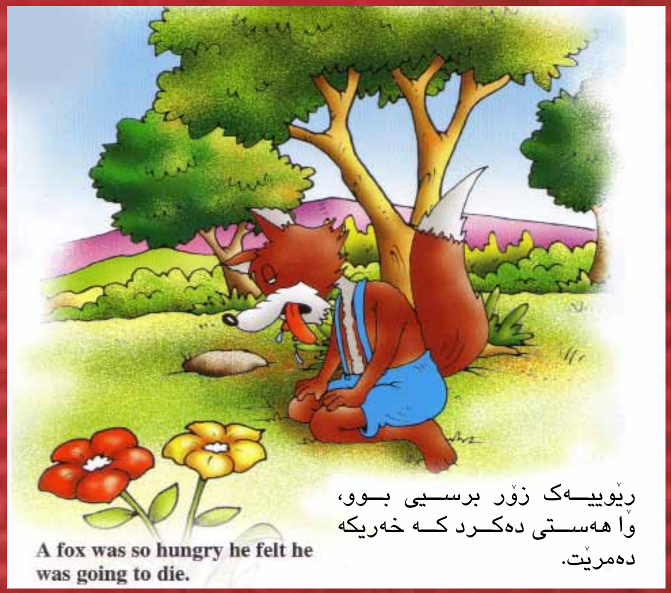

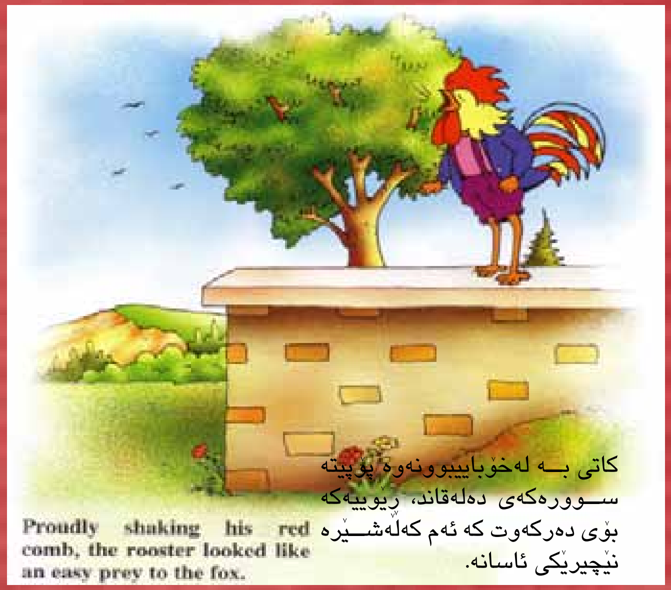

به دەنگێکی لەرزۆکەوە، ڕێوی بە کەڵەشێرەکەی وت «سڵاو پاشای باڵداران و، گەورەی بێ هاوشانی مریشکان».

With a weak voice, the fox said to the rooster. «Hello, king of the birds and undisputed master of the hens!»

کەڵەشـێر وەڵامـی دایـەوە «مەبەسـتت لـەم قسـە ڕازاوانە چییـە؟ ڕێوییـە شـەلە... ناتوانی کەمێک ڕاستگۆ بیت؟»

The rooster asked: «Why the flattery talks? crippled fox... Can't you be sincere?»

ڕێوییەکە داردەسـتەکەی فڕی دا و بە کەڵەشـێرەکەی وت «تۆ زۆر باشـی... کەس ناتوانێ هیچت لێ بشارێتەوە».

The fox threw the stick away and said to the rooster. «You are too good... One can hide nothing from you!»

ڕێوییەکە وتیشـی «لە ڕاستیدا من ویستم تاقیت بکەمەوە و بزانم ئایا شایانی پلەوپایەی گرانی بوون بە پاشایت».

«As a matter of fact, I wanted to test you to see whether you fulfil the difficult role of a king!»

«ژمارەیـەک مریشـک متمانەیان بـە منـە و ئەرکـی دۆزینەوەی کەڵەشـێرێکی جوان و ئازایان پێم سپاردووە».

«A community of hens have entrusted me with the task of finding a beautiful and brave

«کەڵەشـێرێک کـە پۆپیتەیەکـی جوانی هەبێت بۆ ئەوەی بکرێت بە پاشای ئەوان. خواحافیز، من کاتم بە دەستەوە نییە بە فیرۆی بدەم».

«A rooster with a beautiful comb who would be crowned as their king. Farewell, I have no time to waste».

ڕێوییەکـە ڕۆیشـت، بـەڵام هەنگاوەکانـی زۆر کورت بوون، بەو ئومێدەی کەڵەشـێرەکە بە بێ دواکەوتن دوای بکەوێت.

The fox left, moving in small paces, hoping for the rooster to follow without delay.

ڕێوییەکـە بـۆ چرکەسـاتێک لـە بیرەبیـردا بـوو. تـۆ بڵێـی کەڵەشێرەکە ڕای خۆی بگۆڕێت؟

The fox was worried for a moment. Did the rooster change his mind?

بـەڵام ڕێوی بـە دڵخۆشـییەوە کەڵەشـێرەکەی لـە بـەردەم خۆیـدا بینییـەوە، کـە هەنگاوی گەورەگەورەی هەڵدەهێنا.

The fox was pleasantly surprised to find the rooster in front, walking in large paces.

«کەڵەشـێرێک کـە پۆپیتەیەکـی جوانی هەبێت بۆ ئەوەی بکرێت بە پاشای ئەوان. خواحافیز، من کاتم بە دەستەوە نییە بە فیرۆی بدەم».

The fox caught the «feather-brained» rooster who believed the flatterer. Then, the fox strangled him.

ڕێوییەکـە ڕۆیشـت، بـەڵام هەنگاوەکانـی زۆر کورت بوون، بەو ئومێدەی کەڵەشـێرەکە بە بێ دواکەوتن دوای بکەوێت.

While plucking the rooster, the fox had saliva dripping from his mouth. What a well-deserved feast.

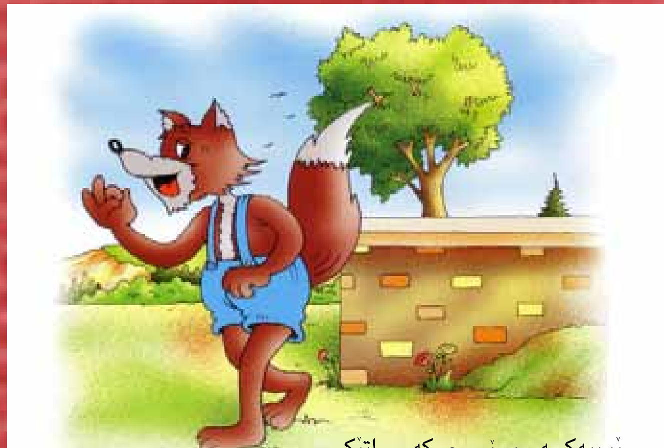

ڕێوییەکـە بـۆ چرکەسـاتێک لـە بیرەبیـردا بـوو. تـۆ بڵێـی کەڵەشێرەکە ڕای خۆی بگۆڕێت؟

Satisfied, the fox thought: «Now, let's look for another «pretentious».

گاندی

ڤانە شالّو - کەرکووک

مەهاتما گاندی لە ساڵی ١٨٦٩دا لە هیندستان هاتووەتە دنیاوە. باپیری، پاش ئەویش باوکی، سەرۆک وەزیرانی میرنشینی پۆربەندەر بوونە. گاندی بەپێی دابونەریتی ئەوسای کۆمەڵگەکەی لە تەمەنی ١٣ساڵیدا ژنی هێناوە. لە ساڵی ١٨٩١دا بڕوانامەی لە بواری یاساناسی لە ئینگلتەرەدا بەدەست هێنا.

گاندی شێوازی بەرگریی ئاشتیخوازانەی دامەزراند، کە بەرەوتێکی نوێی تێکۆشانی سیاسی ناسرا بوو بە ناسنامەی فەلسەفەی ناتوندوتیژی. ساڵی ١٩١٨ تاکو ١٩٢٢ دژ بەسیاسەتی بەریتانیا ڕاوەستا و داوای سەربەخۆیی تەواو و یەکجارەکی بۆ هیند کرد.

لە ٣٠ی کانوونی دووەمی ١٩٤٨دا گەنجێکی ڕەگەزپەرستی هیندۆس بە ٣٠ گوللە کۆتایی بەژیانی ٧٩ ساڵەی گاندی هێنا.

پەیکەری ئازادی

خالید عەبدل-چەمچەماڵ

پەیکەری ئازادی یەکێکە لە شوێنە دیار و بەناوبانگەکانی ئەمەریکا. کە لە شاری نیویۆرک دانراوە، پەیکەرتاشی فەرەنسی (فریدریک بارتۆلدی) هێڵکاری و دیزاینی بۆ کردووە. بەڵام ئەندازیاری فەرەنسی (ئەلیکسەندەر گۆستاڤ) دروستی کردووە.

پەیکەرەکە لە ٢٧ی تشرینی یەکەمی ساڵی ١٨٨٦ دانرا.

لە ساڵی ١٩٨٤ لەلایەن ڕێکخراوی یۆنسکۆوە خرایە ناو لیستی شوێنەوارە جیهانییەکانەوە.

سەرجەم درێژیی پەیکەرەکە بە بناغەکەیەوە ٩٣ مەترە و پانییەکەشی ٤٧ مەترە، کێشەکەشی ١٢٥ تۆنە، بەڵام درێژیی پەیکەرەکە لە پێی ئافرەتەکەوە تاوەکو سەری مەشخەڵەکە دەگاتە ٤٦ مەتر.

ئەو پەیکەرە ڕۆژانە هەزاران گەشتیاری ناوخۆ و دەرەوە ڕووی تێ دەکەن و کاتێکی خۆش لەوێ بەسەر دەبەن.

ڕووەکەکان چۆن لەسەر زەوی پەیدابوون

نەخشین حەمە- دارەتوو

لێکۆڵینەوەکان دەریانخستووە، کە لە پێش دوو هەزار ملیۆن ساڵ ڕووەکەکان لە دەریاوە گەشەیان کردووە و بەرەو زەوی کشاون. سەرخەسیش یەکەم ڕووەک بووە کە ڕەگ و قەد و گەڵای هەبووە و یەکەمین دار بووە لە ڕێگەی تۆوە زیادی کردووە.

پێش ٣٠٠ ملیۆن ساڵیش دار لەسەر وشکانیدا پەیدابووە و تۆوەکەی لە گۆزەدا هەڵگیراوە. زۆربەی زنجیرە چیاکانی ئەمرۆ، بەداری سنەوبەر داپۆشراون، یەکەمین گوڵیش پێش ١٥٠٠ ملیۆن ساڵ پەیدا بووە و وردە وردە جۆر و ژمارەکانی زیادیان کردووە.

ماکیاڤیلیزم

سیڤەر یوسف - لەیلان

ئەم زاراوەیە لە ناوی «نیکۆلۆ دی بیرناردۆ میکیاڤیللی»ی نووسەر و سیاسەتوانی ئیتالییەوە وەرگیراوە، کە لە کۆتایی سەدەی پازدەیەم و سەرەتای سەدەی شازدەیەمدا ژیاوە.

ئەو لە کتێبەکەیدا (میر) ئامۆژگاریی دەسەڵاتدارانی ئیتالیای کردووە، کە لە پێناوی گەیشتن بەئامانجی خۆیاندا سڵ لە هیچ خراپەکارییەک نەکەنەوە.

وشەی ماکیاڤیلیزم بەمانای ئەو سیاسەت و ڕەوشتە دێت، کە لە پێناوی گەیشتن بەئامانجدا لە هیچ شتێک لانەدات و هەموو ڕێزێکی ئاکاری و مرۆیی و ڕێز و گەورەیی بکات بەژێر پێوە. بەواتایەکی تر ماکیاڤیلیزم مانای پشتگوێ خستنی هەموو یاسا و نەریت و عورف و عادەتێکی کۆمەڵ و پێشێل کردنی ویژدان و ڕاستی و دادپەروەرییە لە پێناوی گەیشتن بەئامانج.

خەڵات

ئاشەوان خۆی و کچەکەی. باڕاشهێر خۆی و ژنەکەی. سێ کولێرەیان هەیە و هەر یەکەو کولێرەیەک دەخوا.

مەتەڵ

عوسمان دەروێش شکور- کەرکووک

مەتەڵ سێ پیتە ئەمجارە
میوەیە. لەبەری دارە
ڕەنگی سوورە یاخود زەردە
بەسوودە لابەری دەردە
ڕۆژی یەک دانەی لێ بخۆ
دەوا و دەرمانت ناوێ تۆ
مەتەڵ هەڵبێنە و بیبینە
چەند تامی خۆشە و شیرینە

یونیسیف UNICEF

سندووقێکی دارایی نێودەوڵەتیی سەر بەنەتەوە یەکگرتووەکانە، بۆ کاروباری پێویستی منداڵان خەرج دەکرێت. لە ١١ی کانوونی یەکەمی ساڵی ١٩٤٦دا لەلایەن کۆمەڵی گشتیی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە دامەزرا. ئەرکی سەرشانی ئەم ڕێکخراوە چاودێریی کردنی تەندروستیی منداڵان و جێبەجێ کردنی بەرنامەی خۆشگوزەرانیی منداڵانە لەو وڵاتانەدا کە بەهۆی کارەساتی جەنگی دووەمی جیهانەوە زیانیان لێ کەوتووە. ئەم سندووقە لە شاری نیویۆرک لەلایەن ئەندامانی نەتەوە یەکگرتووەکان و خەڵکە خێرخوازەکانەوە باربوو دەکرێت.

ڕێبین نەسر-سەرچنار

چیرۆک

شێنێ و شەنگوڵ

کوردستان محەمەد_ کەرکووک

دکتۆر شـێنێ پووری شەنگوڵە، رۆژێک کە بە میوانی لەماڵیان بوو، شەنگوڵ پرسیی: پوورە گیان بۆچی کاتێ نەخـۆش سـەردانی دکتۆر دەکات یەکسەر پێی دەڵێت: زارت بکەرەوە و زمانت دەربێنە؟

دکتۆر شێنێ لە وەڵامدا گوتی: شـەنگە گیـان دیـارە لـەم دەمکردنەوەیەدا نهێنییەک هەیە.

شەنگە گوتی: چۆن؟

دکتۆر لە وەڵامدا گوتی: زۆرجاران پزیشـک بەهۆی رەنگی زمانەوە نەخۆشـییەکە دەستنیشـان دەکات. بـۆ نموونە: هەر کاتێک رەنگی زمانی نەخۆش زەرد بوو، ئەوا بەڵگەیە لەسەر هەبوونی زەرداوی زیادە لە خوێنی نەخۆشدا، ئەگەر شین بوو ئەوا نەخۆشـیی لە دڵ و کۆئەندامی هەناسـەیدا هەیە، ئەگەر سـووربێکی پەمەیی بوو ئەوا نیشـانەی تەندروسـتیی باشـی مرۆڤەکەیە.

شەنگە پرسیی: ئەگەر سوورێکی کاڵ بوو؟

دکتۆر گوتی: ئەوە بەڵگەیە لەسەر بوونی ئەنیمیا.

شـەنگە جارێکی دی پرسـییەوە: باشـە پـوورە زۆر جاران چینێکی سـپی سـەر زمانی داپۆشـیوە؟ پووری گوتی: ئەوە بەڵگەی ناتەواویی کۆئەندامی هەرسە، شەنگە کەمۆکەیەک کـز بوو، پووری هەڵیدایە و گوتی: هـەر کاتێکیش لە کاتی دەرهێنانی زمان هەستمان بە گرژی کرد ئەوا بێگومان تووشی ژەهراوی بوون بووینە یان ناتەواوییەک لە دەمارەکاندا هەیە.

کەواتـە ئێمە بـەم زانیاریانە لەبـەر ئاوێنە دەتوانیـن برێک لەخۆمـان حاڵـی بیـن. دکتـۆر، بەپێکەنینەوە گوتـی: بەڵێ دەتوانیت شەنگە گیان.

رەنگەکان

هەورامان رزگار-پردێ

لە نـاو جانتـای منداڵێکـدا هـاوار هاوارێک هەڵسـتا، ئەمەدەزانی چییـە، جانتاکەم دانا و بینیـم کە رەنگەکانم هاوار هاواریانە.

وتم: چیتانە، وتیان ئێمە رقمان لە رەنگی رەش و سپییە، منیش وتم بۆچـی؟ وتیان ئێمە لە رووناکیدا سـوور و سـەوز و زەردین، لەبەر ئەوە رقمان لە سـپی و رەشە، یەکێک لە رەنگەکان: ئێمـە زەردی رەنگ دەکەین، رەش رەشـی دەکاتـەوە. ئەویش خۆی دەهێنێتە سـەرمان و رەشـمان دەکات. سـپیش لەبەر ئەوەیـە رەنگەکانمان ناگۆرێت هەروەکو خۆی دەمێنێتەوە. منیش وتم باشـە ئێـوە لێـرە دەربکەم یان رەش و سـپی، ئـەوان وتیان کەسمان دەرمەکە چونکە ئەگەر ١٢ برا بین ١٠ دەمێنین، ئەگـەر ئێمـەش برۆین ٢ دەمێنین.

منیـش وتـم: باشـە هەمووتـان دەردەکـەم کەسـێک نایەڵمـەوە، ئەوانیش وتیان باشە کەسمان دەرمەکە ئێمەش رەش و سپی دەکەینەوە برای خۆمان دەبینەوە بە ١٢ برا. منیش وتم باشـە ئیتر هیچ کات هاوار هـاوار مەکەن، منداڵە ئازیزەکان خۆتان وەکو رەنگـەکان تووڕە مەکەن لەگەڵ براکانتانا، چونکە برا لە پشت برا بێت مەگەر قەزا لای خوا بێت.

وەڵامی راست هەڵبژێرە

فەرهەنگ جەمال-کانی شەیتان

– ددانی شیری لە منداڵدا
– ٢٠ ددان
– ١٥ ددان
– ١٠ ددان

٢- پێستی مرۆڤ لە چەند چین پێک هاتووە؟
– یەک چین
– دوو چین
– سێ چین

٣- هیتلـەر کـەی خـۆی کوشت؟
– ساڵی ١٩٣٥
– ساڵی ١٩٤٠
– ساڵی ١٩٤٥

٤- کـەی یاریـی باسـکە داهێنرا؟
– ساڵی ١٨٩١
– ساڵی ١٩٩١
– ساڵی ١٧٩١

٥- جالجالۆکـە تـا چەند مانگ بێ خواردن دەژیی؟
– ١ مانگ
– ٥ مانگ
– ١٠ مانگ

ئەمانە بزانیت خراپ نییە

ساڵی ١٩٣٤ ئوستراليا جامی جیهانی بردەوە.
ساڵی ٢٠٠٠ بۆ یەکەم جار میسر میوانداریی جامی جیهانیی تۆپی باسکەی کرد.
رەنگـی بازنەکانی ئـاڵای ئۆلۆمپی: شـین، زەرد، رەش، سەوز، سورە.
سوان یەکەم کەس بوو کە تیشکی دۆزییەوە.
جەنگی جیهانیی یەکەم ١٥٦٧ رۆژی خایاند.
زەریای هێمن گەورەترین زەریایە.
وشترمرغ (نەعامە) گەورەترین باڵندەیە.
بەرزیی دیواری کەعبە ١٥ مەترە.
شاری لۆس ئەنجلس لە ئەمەریکا واتە شاری فریشتەکان.
ساڵی ١٨٠٤ یەکەم شەمەندەفەر دروست کرا.

نەسرین شەیدا-خورماتوو

بۆن لە کوێ بدرێ باشە؟

چاوان عەلی - کەرکووک

بەهۆی لێدانی بۆنی خۆشەوە هەست بەچالاکیی زیاتر دەکەین و بەکارهێنانی بـۆن بەتەواوکاریـی رێکپۆشـیمان دادەنرێـت، بەڵام هەندێ جـار هەڵە لە بەکارهێنانـی بۆندا دەکەین و نازانین لە کوێی جەسـتەمانی بدەین، جاروبارش بەهەڵـە راسـتەخۆ لـە جلوبەرگمانی دەدەین.

کاتێـک بەپەنجە بۆن لە شووشـەکەدا دەردێنین و راسـتەوخۆ پێسـتمان بەر شـلەی بۆنەکـە دەکەوێـت، چەوریی سروشتیی پێستمان تێکەڵی بۆنەکە دەبێ و کار دەکاتە سـەر سروشتی بۆنەکە و هەندێ جار بۆنەکەشـی دەگۆڕێ، بۆیە بەپێویسـت دەزانرێ کە بۆنەکە بخرێتە سەر پارچە پەموویەک، ئینجا لە پێست بدەیت. بەهیچ شـێوەیەکیش نابێ بۆن راسـتەوخۆ لە جلوبەرگ بدرێ، چونکە هەندێ جـۆری قوماش هەیـە، بۆنەکە کاری تـێ دەکا و رەنگـی دەگـۆڕێ و پەڵەی نەویستراو لە شوێن خۆیدا بەجێ دێڵێت.

باشـترین شوێنی لەشـی مرۆڤیش کە بۆنی لـێ بـدرێ، پەنا گـوێ و لا ملە، چونکە ئەم شـوێنانە نێزیکن لە ترپەی دڵ و کارلێـک لەگەڵ بۆنەکەدا دەکەن و بۆنەکە درێژترین ماوە دەمێنێتەوە.

پەڵەی سپیی سەر نینۆک

زۆرجاران پەڵـەی سـپی لەسـەر نینۆکەکانمان دەبینیـن، هەنـدێ کـەس وا دەزانـن هۆکاری پەیدابوونەکـەی کەمیی کالیسـیۆمە لە لەشـدا، بەڵام وا نییە، هۆکارەکەی لە ئەنجامی بەرکەوتنی شـتێک بـە شـوێنێکی نینۆکماندا پەیـدا دەبێت. چونکە نینۆک بەشـێوەیەکی زۆر لەسـەرخۆ گەشە دەکات، هەربۆیە ئەو پەڵە سـپییانە دوای ماوەیەکی زۆر ئینجا دەردەکەون، هەر لەبەر ئەوەش ماوەیەکی زۆری دەوێ هەتا بزر ببێت.

دەبـێ ئەوەش بزانین هەندێ جاریش هۆکاری پەیـدا بوونەکەی بەدخۆراکییە بەتایبەتی لەو منداڵانـەی کە پرۆتین لە خوێنیاندا کەمە. کەواتە دەبێ ئەوە بزانین کە هیچ پێوەندییەکی بە کەمیی کالیسیۆمەوە نییە.

شنۆ خالید-چەمچەماڵ

پێبکەنە تا جوانتر بیت

عەبدولستار جەباری - کەرکووک

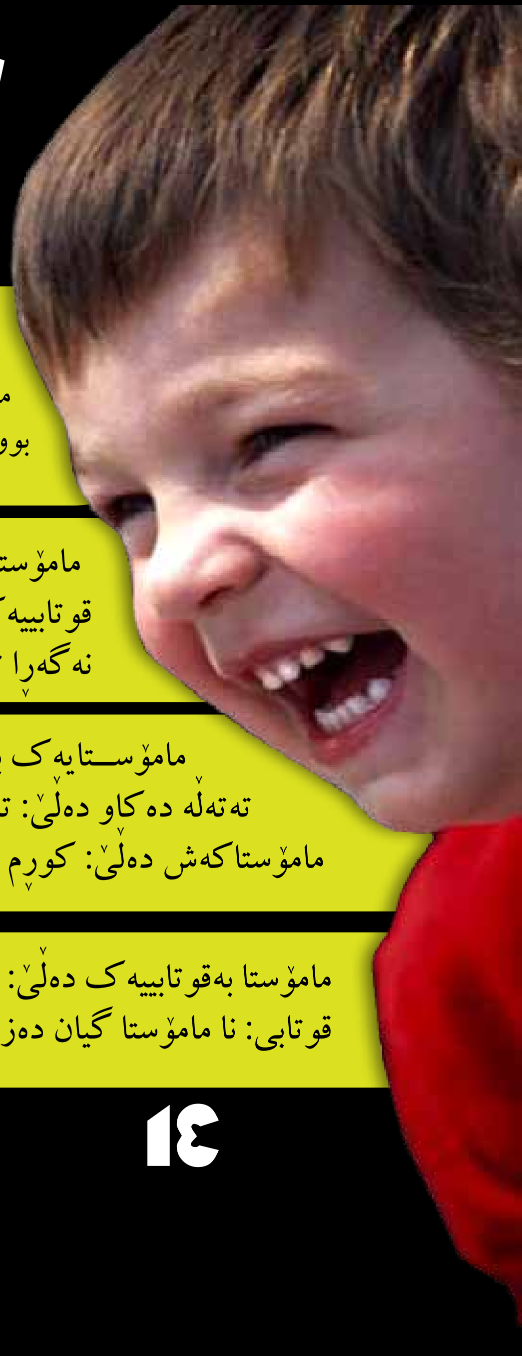

ڕۆژێ مامۆستایەک لە قوتابییەک دەدات، قوتابییەکەش لەترساندا خۆی دەبووریێنێتەوە، مامۆستاکە هەر بەردەوام دەبێ لە لێدانی. قوتابییەکە سەر بەرز دەکاتەوە و دەڵێ: ئەرێ بووراویشمەتەوە هەر وازم لێ ناهێنێ!!

مامۆستایەک بە قوتابییەک دەڵێ: بچۆ دەرەوە بزانە ئاسمان هەورە یان ساماڵە؟!
قوتابییەکەش دەچێتە دەرەوە و دێتەوە پۆلەکەی و دەڵێ: وەڵاهی مامۆسـتا باران لێ نەگەڕا تەماشای ئاسمان بکەم، تاکو بزانم هەورە یان ساماڵە؟!

مامۆسـتایەک بەقوتابیەک دەڵێ: بڵێ (تراکتـۆر)، قوتابییەکەش زمانی تەتەڵە دەکاو دەڵێ: تە تە تە تە.
مامۆستاکەش دەڵێ: کوڕم وتم بڵێ (تراکتۆر)، نەم وت ئیشی پێ بکە!!!

مامۆستا بەقوتابییەک دەڵێ: دانیشە تەمەڵ هیچ نازانی، بەس دەزانی لووتت بخورێنی!
قوتابی: نا مامۆستا گیان دەزانم سەریشم بخورێنم!!

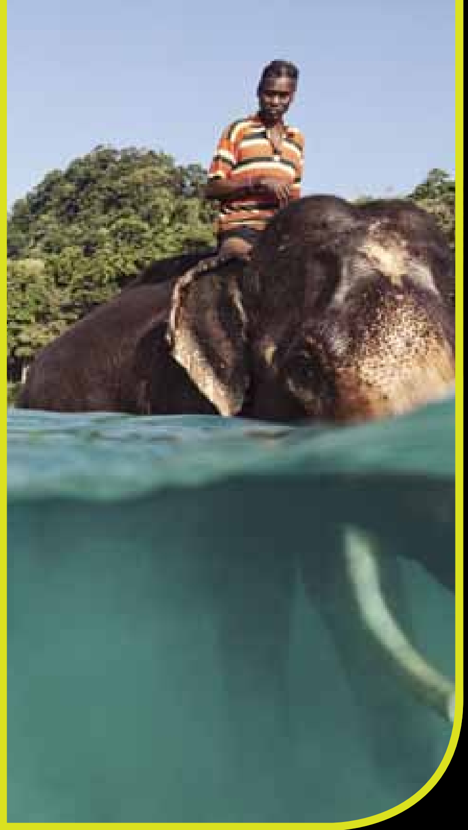

فیل چۆن مەلە دەکات؟

شەهلە خالید-چەمچەماڵ

فیل سـەرەڕای قورسـیی کێشـەکەی، وەک هەر گیانداریکی شـیردەری تر دەتوانێت زۆر بە ئاسـانی و لێهاتوویی لە ئاودا مەلـە بکات. چونکە هەرچوار پەلی بەخێرایی و سەربەسـتی دەجووڵێنێت و بەچاکی سـەر ئاو دەکەوێت و دەشتوانێت لووتە درێژەکەی (لووتی) وەک لوولەک لەژێر ئاودا بۆ هەناسەدان بەکار بهێنێت.
فیل گیاندارێکی بەهێز و لێهاتووە، دەتوانێت بۆ ماوەیەکی درێژ مەلە بکات بەبێ ئەوەی ماندوو بێت.
زانایان دەڵێن: فیل لە کۆندا لە هیندستاندا ژیاوە ئینجا بەهۆی ئەوەی کە مەلەی زانیوە، بە مەلەکردن بۆ سـریلانکا ڕۆیشـتووە و لەوێ گیرساوەتەوە و ئێستا ئەوێ بەمەڵبەندی سەرەکیی ئەوان دادەنرێت.

وشەی نەگونجاو

ئەو وشەیەی لەگەڵ ئەوانی تردا ناگونجێ بیخەرە نێو بازنەوە
– مایین، ئەسپ، هێستر، گا، کەر
– شووتی، کاڵەک، ترۆزی، خەیار، ترێ
– گۆران، مەحوی، نالی، نازم حیکمەت، پەشار کەماڵ
– گۆلک، جوانوو، کاوڕ، گیسک، بەران
– دووزەلە، زورنا، کەمان، ساکسیفۆن، بلوێ

میران چەماڵ- بازیان

چەند زانیارییەک لەسەر هەناسەدان؟

هیوا حاجی - دەربەندیخان

گشـت زیندەوەرانی سـەر زەوی بۆ ئەوەی بژین دەبێت هەناسـە بدەن، هەر زینـدەوەرە و ئامرازی تایبەتـی خۆی هەیە بۆ هەناسـەدان، مـرۆڤ بەهۆی سـییەکانییەوە، ماسـی بەهۆی لوتۆکەکانییەوە، کرمی زەوی بەهۆی پێستەوە.
میکانیزمی هەناسەدان لای هەندێک لە زیندەوەران ئاسایی و جێی سەرسوڕمانە، سکی هەندێک لە زیندەوەرەکان ژمارەیەک زۆر کونی بچوکی بۆ هەناسەدان پێوەیە.
پێت سـەیر نەبێت فیل نێزیکەی ١٠٠ جار لە یەک خولەکدا هەناسە دەدات، کە چـی مشـک ٢٠٠ جار لـە خولەکێکدا هەناسە دەدات.
ئەو ئۆکسجینەی کە زیندەوەران هەڵیدەمژن زۆر پێویسـتە بۆ ئۆکساندنی ئەو خۆراکە کە لەش پێویسـتی پێیەتی. هەروەها لەشـی زیندەوەران بەهۆی هەناسەوە لە پاشەڕۆکانی ڕزگاری دەبێت.

ئەگەر لاپتۆپت هەیە ئەم ڕێنوێنییانە وەرگرە

شنە - کەرکووک

کۆمپیوتەری سەر کۆش (لاپتۆپ) چەند تایبەتمەندییەکی هەیە، کە لە کۆمپیوتەری سەر مێز (دیسکتۆپ) جیای دەکەنەوە، لەوانە: تەنکی لە قەبارە و سووکی لە کێش، ئەمانەش وا دەکەن بەردەوام بەدەستمانەوە بێت و بۆ هەر شوێنێ بچین لەگەڵ خۆمانی بگوێزینەوە، بۆیە زیاتر پێویستی بە خاوێنکردنەوە و گرنگیدان هەیە:

١- نابێ بە هیچ شێوەیەک پاککەرەوەی ئاوەکی بۆ خاوێنکردنەوەی بەکار بهێنیت.

٢- نابێت بە هیچ شێوەیەک سپرای بە کیبۆردەکەدا بکەین.

٣- دەکرێت بە لۆکەیەکی تەڕ شاشە خاوێن بکرێتەوە و هەر بە لۆکەیەکی خاوێن وشک بکرێنەوە.

٤- نابێت بەهیچ شێوەیەک ناوەوەی کۆمپیوتەرەکەت پاک بکەیتەوە.

٥- خراپ نییە بۆ خاوێنکردنەوەی چوارچێوەی لاپتۆپەکەت سوود لە لۆکە وەربگریت.

٦- ئەگەر لاپتۆپەکەت خستە نێو جانتا پێویستە پشتی لاپتۆپەکە (ئەو شوێنەی فیشەکان لێی جێگیرن) بەرەو خوار بێت.

نیشانەی (✓) و (X) لە کۆتای ئەم ڕستانەدا دابنێ

ئافراسیاو - بەغدا

- دار لە ئاو سووکترە بۆیە ژێر ئاو ناکەوێ.
- سەرچاوەی سروشتیی ڕووناکی کارەبایە.
- دۆلفین گیانلەبەرێکی شیردەری نێو ئاوە.
- لقی دار زەیتوون هێمای ئاشتی و ئاوەدانییە.
- خرۆکە سپییەکان کاریان لەنێوبردنی میکرۆبە کە دەچنە خوێنەوە.
- ١ گیگا بایت ١٠٢٤ میگابایتە.
- یەکەم پاڵەوانیی زۆرانبازی. جیهانی ساڵی ١٩٢٧ ئەنجام درا.
- یەکەم مۆبایل ساڵی ١٩٩٥ لە سوید دروست کرا.

کۆمپیوتەر

ماردین - سلێمانی

تەختە کلیل (KEYBOARD)

تەختە کلیل پارچەیەکی تری هاردوێرە کە ناتوانین دەستبەرداری بین ، ئەم تەختەیە کۆمەڵگەلێک دوگمە لە خۆ دەگرێت بۆ ئەنجامدانی بەشێکی زۆر فەرمانەکانی بەرنامەی ویندۆز ، وەک نووسین و ژمێریاری و گۆڕینی زمانی نووسین و زۆرێک لە فەرمانەکانی دیکەی ویندۆز .

شێوازی زۆر هەیە لە تەختە کلیل :

ئاسایی ، نایلۆنی ، بێ تەل ، لێزەری .

یەکەم ژمارەی حاجیلەم خوێندەوە

دیمانە : شەپۆل

ناو: زیلان سامان

تەمەن : ١١ ساڵ

پۆل : حەوتی بنەڕەتی

قوتابخانە : مەستورە

ئارەزوو : هونەری مۆسیقا و کۆمپیوتەر .

ئاواتت ؟ : ئاواتم ئەوەیە لە دواڕۆژدا ببم بە دوکتۆری چاو و خزمەت بە گەلەکەم بکەم .

کاتەکانت چۆن بەسەر دەبەی ؟ : بە خوێندنەوەی گۆڤاری منداڵان و چیرۆک .

بۆچی شێوەی مانگ دەگۆڕێ؟

نیان جەباری – کەرکووک

مانگ بەدەوری زەویدا دەسووڕێتەوە.
سووڕانەوەی مانگ بەدەوری زەویدا مانگێک دەخایەنێت.
تیشکی خۆر نیوەی رووی مانگ رۆشن دەکاتەوە، نیوەکەی تری هەر سێبەرە. رووە رۆشنەکەی مانگ لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر دەگۆڕێت، بۆیە رووی مانگ وا دەردەکەوێ، کە گۆڕاوە.
بەهۆی ئەو گەشتانەی زانایان بەکەشتییە ئاسمانییەکان ئەنجامیان داوە، زانیاریی زۆرمان دەربارەی مانگ دەست کەوتووە.
زانایان بەچی گەشتی سەر مانگ دەکەن؟
لەسەر مانگدا نە هەوا و نە ئاو و نە بەرگەهەوا هەیە.

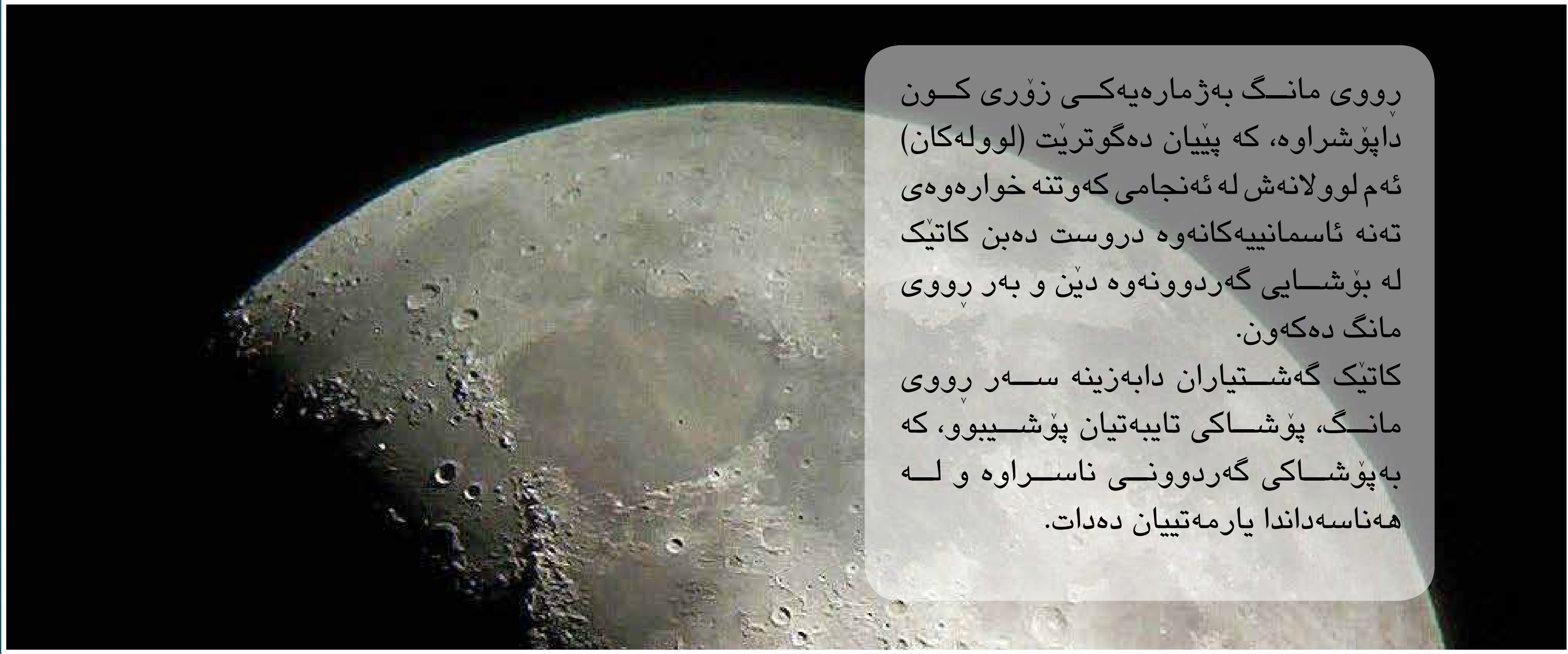

رووی مانگ بەژمارەیەکی زۆری کون داپۆشراوە، کە پێیان دەگوترێت (لوولەکان) ئەم لوولانەش لە ئەنجامی کەوتنە خوارەوەی تەنە ئاسمانییەکانەوە دروست دەبن کاتێک لە بۆشایی گەردوونەوە دێن و بەر رووی مانگ دەکەون.
کاتێک گەشتیاران دابەزینە سەر رووی مانگ، پۆشاکی تایبەتیان پۆشیبوو، کە بەپۆشاکی گەردوونی ناسراوە و لە هەناسەداندا یارمەتیان دەدات.

بەهرە جەبار – سلێمانی

کۆرالاین

کۆرالاینی تەمەن ١١ ساڵ، کێکی زیتەڵ و جوانە، حەزی بە سەرکێشییە، رۆژێکیان لە نێو خانووە تازەکەیاندا دەرگایەکی نهێنی دەدۆزێتەوە و دەچێتە جیهانێکی خەیاڵییەوە کە دایک و باوکی لێیە بەڵام راستی نین، کۆرالاین زۆری پێخۆش دەبێت، لەبەر ئەوەی دایکە تازەکەی زۆری خۆش دەوێت و کاتێکی زۆریشی لە گەڵدا بە سەر دەبات، بە پێچەوانەی دایکە راستەقینەکەی کە هەمیشە سەرقاڵی ئیشوکارە، بەڵام وردە وردە ژیانی بەرەو ئاکارێکی ترسناک دەڕوات کاتێ رێگری لێدەکەن لە گەڕانەوەی بۆ نێو جیهانە راستەقینەکەی خۆی.

بەرهەمی ساڵی ٢٠٠٩.
دەرهێنانی: هنری سیلک.
نووسینی: نیل گایمان، هنری سیلک
دەنگەکان: داکۆتا فانینگ، تێری هاتشەر، جێنیفەر ساوندەرز.
داهات: ٧٥ ملیۆن دۆلار.

کێبەرکێی پەلکەزێڕینە

ئا : سیپان سەروەر

ئەناناس

ژیلا - چەمچەماڵ

ئەنانـاس میوەی ناوچە گەرمەسێرەکانە و تامی لە نێوان ترش و شیریندایە. ئەنانـاس جۆرێکە لە میوەی خۆراکی، شـوێنی بنەڕەتی خـوارووی بەرازیل و پاراگوایە. میوەی پێگەیشتووی ئەناناس دەوڵەمەندە بەڤیتامینەکانی جۆری B و C و A و کالیسیۆم و فسفۆر و ئەسیدی ستریک و مادەیەکی تێدایە بەناوی «برۆملین»، کە بۆ یەکەم جار لە سـاڵی ١٩٨١دا دۆزرایەوە، دەرمانێکی زۆر بەهێز و کاریگەرە بۆ دەم و ددان و سووتان و نەخۆشییەکانی ژنان.

لە ئەناناسـی تازە پێگەیشـتوودا شـلەیەکی زۆر بەنرخ هەیە بەنـاوی «پاپاین»، کە دیوارەکانـی گەدە بەهێـز دەکات، لە ئەفریقیا بۆ چارەسـەری هەمـوو جۆرەکانی ژەهراوییبوون کەڵک لە ئاوی ئەناناس وەردەگرن، هەروەها یاریدەدەرە بۆ چارەسەری دواکەوتنـی سـووڕی مانگانە. میوەی ئەنانـاس لەو جۆرە میوانەیـە، کە خواردنی کەمێک ئاسـان نییە، بەڵام بەهۆی سـوود و تایبەتمەندییە باشەکانی لە سەرتاسەری دنیا بەڕێژەیەکی زۆر بەکاردەهێنرێت و چاوپۆشی لە زەحمەتەکەی دەکرێت.

کووزەڵە

ئا: پێباز لوقمان-هەولێر

کووزەڵە ١٠-٦٠سم بەرز دەبێتەوە و گەڵاکانی سەوزی تێرن. لە سەرەتای بەهاردا لە کوێستانەکان و لە ناوچە گەرمەکاندا لە ناوەڕاستی پایزەوە تا سەرەتای بەهار سەوز دەبێـت. لە ئاوی مەنگ و زۆنگ و دەراوی کانی و لێواری چۆم و ڕووبارەکاندا دەڕوێت.

کووزەڵـە وێـڕای ئەوەی تامی خۆشـە و تـا ڕادەیەکیـش تیژە، وەک سەوزەکانی تر لەسەر خوانی نانخواردن دەبینرێت و کانزای (گۆگرد و سـۆدیۆم و یۆد و کالسیۆم)ی تێدان. بە خۆراکێکی زۆر بەسوود دادەنرێـت. زۆر دەوڵەمەندە بە فیتامین بی و پێویسـتە بۆ ژنانی شیردەر، چونکە ڕێژەی شیر زیاد دەکات، لە هەمان کاتدا ڕێگرێکی بەهێزە بۆ تووشبوون بەنەخۆشیی شێرپەنجەی مەمک. هەروەها دەبێتە هۆی میزکردنی زۆر و قـوم و بەرد فڕێ دەداتە دەرەوە و ڕێژەی شەکر لە خوێندا دادەگرێت و بەکوڵاویش چارەسەری زەردوویی دەکات.

ئەگەر دەسـکێک کووزەڵە لەگەڵ شـەمێ و هەنگویندا بکوترێت و بکرێتە هەویر بۆ جوانکردنی پێسـتی دەموچاو و نەهێشتنی چرچ و لۆچی زۆر بەسوودە.

دوژمنی سپی

و: بێلان شەریف – ڕەحیماوا

زۆربەمان ڕۆژانە ٩ گم خوێ دەخۆین، لەکاتێکدا جەستەمان لە ڕۆژێکدا تەنیا پێویستی بە ٥ گرامە. ئەگەر لەوە پتر بخورێت، ئەوا دەرفەتێکی باش دەدات بەخوێ تاکو چالاک بێت و ڕۆڵی خراپی خوێ ببینێت. خوێ زیان بەدڵ دەگەیەنێت و یادەوەریمان تێکدەشکێنێت و لە کاتی خەودا قورگمان وشک دەکات. کاریگەریی مەترسیی خوێ لە دوای ٣٥ ساڵییەوە بەدیار دەکەوێت، ئەمەش مانای ئەوە نییە ئەوی لە خوار ئەم تەمەنەوەیە خوێ زۆر بخۆن، بەڵام پاش ئەم تەمەنە بەرگریی لەش کەم دەبێتەوە و نیشانە خراپەکانی بەدیار دەکەون، بەتایبەت هەستکردن بەتەمەڵی و ئارەق ڕشتنی زۆر و زوو ماندووبوون.

وردبوونەوە

هێشوو نەسرەدین-سلێمانی- توی مەلیک

دوو ژمارە هەن کۆیان بکەینەوە ١٧ دەکەن. کەچی لێکیان بدەین ١٦ دەکەن ئایا ئەو دوو ژمارەیە چەندن.

قەبارەی مێشک پێوەندیی بە ژیرییەوە نییە

ئا: شێروان محەمەد

زانایانی زانکۆی (شاژن ماری) لە لەندەن ئەنجامی لێکۆڵینەوەیەکیان بڵاوکردووەتەوە و تیایدا ئاماژەیان بەوە داوە کە قەبارەی مێشک هیچ پێوەندییەکی بە ژیرییەوە نییە و دوور نییە مێرووەیەکی بچووک گەلێک لە ئاژەڵێک ژیرتر بێت کە بە قەبارە هەزاران جار لەخۆی گەورەترە.

لێکۆڵینەوە نوێیەکان هاوئاکام بوون لەگەڵ دەرەنجامی لێکۆڵینەوەکانی پێشوو، و ئاماژەیان بەوە داوە، کە قەبارەی مێشکی مرۆڤی ملیۆنان ساڵی پێشوو گەورە نەبووە، بۆیە زانایان پێیان وایە قەبارەی مێشکی مرۆڤ لە کاتی گەشەکردن و پێشکەوتندا بەرە بەرە، بەرەو بچووکی دەڕوات.

زانایان ئەوەشیان ڕوون کردووەتەوە، کە کێشی مێشکی نەهەنگی پێگەیشتوو ٩ کیلۆگرامە و ٢٠٠ ملیار خانەدەماری تێدایە، کەچی کێشی مێشکی مرۆڤێکی پێگەیشتوو (١,٢٥ – ١,٤٥) کیلۆگرامە و ٨٥ ملیار خانەدەماری تێدایە.

برووس لی

سیڤەر یوسف- لەیلان

برووس لی لە ٢٧ی تشرینی دووەمی ساڵی ١٩٤٠دا لە نەخۆشخانەی چینی لە ویلایەتی سان فرانسیسکۆی ئەمەریکا لەدایک بووە. ناوی ڕاستەقینەی (لی جۆن فان)ـە. ساڵی ١٩٤١دا خانەوادەکەی گەڕانەوە زێدی خۆیان و لە کاولوونی هۆنگ کۆنگ نیشتەجێ بوون. برووس لی هەر لە تەمەنی شەش ساڵییەوە لە سینەما دەرکەوت و لە پتر لە ٢٠ فیلمی جیاجیادا بەشدار بوو.

برووس لی ساڵی ١٩٦١ چووە زانکۆی واشینگتۆن و لە سیاتڵ فەلسەفەی خوێند. نێزیک لە زانکۆکەش قوتابخانەیەکی کۆنگفۆی دامەزراند لە ساڵی ١٩٦٤یشدا قوتابخانەی دووەمی لە ئۆکلاند دامەزراند. هەر لەو ساڵەدا لیندا ئیمەرزی ئاشنا و دۆستی خواست.

لە ڕۆژانی بەڕێوەبردنی قوتابخانەی ئۆکلاند، یەکێتیی کۆنگفۆی چینی کێشەی ئەوەیان بۆ دروستکرد، کە نابێت لە چینییان زیاتر کەس فێری هونەرەکانی کۆنگفۆ بکات، ئەگەر نا ئامادەبێ ڕکابەرییان بکات.

برووس لی ڕکابەرییەکەی قبووڵ کرد، هەرچەندە لە ماوەی دوو خولەکدا بەسەر ڕکابەرەکەیدا سەرکەوت، بەڵام لای وابوو کاتێکی زۆری خایاندووە و نەدەبوو هێندەی پێ بچێت.

هەمیشە فیلمەکانی چاکترین داهاتیان وەدەست هێناوە، ئەمەش هۆلیوودی ناچار کرد پاڵەوانێتیی فیلمی Enter the dragonی پێ بدات وەک یەکەمین پاڵەوانی چینی لە فیلمێکی ئەمەریکاییدا، بەڵام برووس لی ئەو فیلمەی نەدیت و سێ هەفتە بەر لە پیشاندانی لە سینەمادا لە تەمەنی ٣٣ ساڵیدا تووشی خوێنبەربوونی مێشک هات و بەمردنێکی ناکاو لە ٢٠ی تەمووزی ١٩٧٣دا گیانی لەدەست دا.

جۆدۆ

پیرۆت نادر – قەڵادزێ

جۆدۆ هونەرێکی جەنگییە، لە یاریی زۆرانبازی دەچێت. بەهۆی جوولەکانی جەستە و پارسەنگ ڕاگرتن و هێزی هەردوو دەستەوە سەرکەوتن بەدەست دەهێنرێت. لەم یارییەدا چوار قۆناخ هەیە: قۆناخی ئامادەکاری، قۆناخی سەرەتایی، قۆناخی پێش کۆتایی، قۆناخی کۆتایی.

پێویستە یاریزانی جۆدۆ چاکەتێکی نەخشین و پانتۆڵێکی سپیی قایمی قوماش لەبەر بکات. یاریزانە سەرەتاییەکان پشتێنی سپی و پسپۆڕانیش پشتێنی ڕەش دەبەستن، یارییەکان لەسەر ڕاخەرێکی تایبەتی کە ڕووبەرەکەی ١٠م٢ بەڕێوە دەچن یاریچی ئەگەر دەستی جوانی وەشاند یان بەرامبەرەکەی بەرز کردووە یان بۆ ماوەیەک بەچۆک خۆی ڕاگرت ئەوە بەبراوە دادەنرێن.

بارەگای یەکێتیی نێودەوڵەتیی جۆدۆ، لە پاریسی پایتەختی فەرەنسایە.

جوگرافیای وڵاتان

٣

ڕۆشنا کەرکووکی

ئەرجەنتین

هەڵکەوتەی جوگرافیایی: ئەرجەنتین دەکەوێتە کیشوەری ئەمەریکای باشوور. زەریای ئەتلەسی و ئۆرگوای و بەڕازیل لە ڕۆژئاوا. پاراگوای و پۆلیڤیا لە باکور، شیلی لە ڕۆژئاوا و باشوور دەوریان داوە.

ڕووبەر: ٢ ملیۆن و ٧٨٠ هەزار و ٤٠٠ کیلۆمەتری دووجا.**ژمارەی دانیشتوان:** ٣٧ ملیۆن و ٥٠٠ هەزار کەس.

چڕیی دانیشتوان: هەزار و ٣٠٥ کەس لە کیلۆمەترێکی دووجادا.

پێکهاتەی ئایینی: ٩١٪ کریستیانی کاسۆلیک، ٩٪ جۆراوجۆر.

پایتەخت: بۆینس ئایریس (١١ ملیۆن و ٨٠٠ هەزار کەسی تێدا دەژی).

گرینگترین شارەکانی: کۆردۆبا، ڕۆزاریۆ، لابلاتا.

جۆری دەسەڵات: سەرۆکایەتیی دیموکراسیی فرە حزبی.

دراو: پیزۆی ئەرجەنتین.

زمان: ئیسپانی.

گرینگترین هەناردەکانی: دانەوێڵە، ئالیکی ڕەشەوڵاخ، ڕۆنی ڕووەکی، ئاسن، پۆڵا، گۆشتی ڕەشەوڵاخ، کەرەستەکانی گواستنەوە.

گرینگترین هاوردەکانی: کەرەستەکانی پیشەسازی، پێد ا و یستییە کا نی گواستنەوە، پلاستیک، بەروبوومە کیمیاییەکان، بەروبوومەکانی نەوت.

کات: گرینچ +٣

مێژووی بەئەندام بوون لە نەتەوە یەکگرتووەکان: ١٩٤٥

ڕیزبەندەکان: شەشەمی وڵاتانی دنیایە لە بەرهەمهێنانی مەی و پەروەردەکردنی مانگا و بەرهەمهێنانی گەنمەشامیدا. دەیەمی وڵاتانی دنیایە لە بەرهەمهێنانی چا و سێزدەیەمە لە بەرهەمهێنانی قامیشی شەکر و چواردەمین وڵاتی دنیایە لە پەروەردەکردنی مەڕومالاتدا. لە بەرهەمهێنانی گەنمیشدا لە ڕیزبەندی پازدەمیندا دێت، ڕیزبەندی نۆزدەیەمیشی لە بەرهەمهێنانی گازی سرووشتیدا داگیر کردووە.

قەقنەس

گلارە یوسف – بنەسڵاوە

باڵدارێکی خەیاڵییە و لە ئاگردا دەژێت. قەقنەس لە ئەدەبی کوردیشدا زۆر ناوی هاتووە، گوایا ئەو دەمی مەرگی نزیک دەبێتەوە خۆی هەڵدەداتە ناو بڵێسەی ئاگرەوە و کلوکۆی دادەمرکێتەوە و لەگەڵ پوونی بەخۆڵەمێش ڕۆحی بەبەردا دێتەوە و ٥٠٠ سالی تر دەژێت. ئەم باڵندەیە هێمای شارستانیی فینیقییەکان بوو. قەقنەس باڵندەیەکی ئەفسانەییە و بەخزمەتکاری خوداوەندی خۆر (ئەپۆلۆ) ناسراوە. هەموو بەیانییەک لە ناو ئاودا خۆی دەشوا و ئاوازێکی هێند دلڕفێن دەچرێت، خۆر لە تاواندا گالیسکەکەی خۆی دەوەستێنێت بۆ ئەوەی گوێ بۆ ئاوازەکەی هەڵخات.لە هەر سەردەمێکیشدا تەنیا یەک قەقنەس دەژێت. یۆنانییەکان پێیان وابوو قەقنەس لە عەرەبستاندا لە ناو چاڵێکی فێنکدا دەژێت. لە ئەفسانەکانی ڕۆمی و یۆنانییشدا قەقنەس هێمای نەمری و ژیانەوەیە.

سیخور

یارە شاڵو – هەولێر

سیخوڕ گیانداڕێکی شیردەری دڕکاوییە و لە شێوەی ژووشکە. بەڵام قەبارەی گەورەتر و کێشی لە ٨ - ١٥ کیلۆ دەبێت. لەشی بەدڕک داپۆشراوە، کە لە شێوەی سووژنن و نووکیان تیژە. لە نێزیک کلکییەوە ١٥ – ٢٠ پەڕی ناو بۆش هەن لە شێوەی قامیش، بەهۆی ئەو پەڕانەوە ئاو بۆ بێچووەکانی دەگوازێتەوە.

سیخوڕ لە ڕۆیشتن و ڕاکردندا گورجوگۆڵ و خێرا نییە، ئەمەش بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە پەلەکانی زۆر کورتن، سیخوڕ لە ڕۆژدا بەدەگمەن دەردەکەوێت. بۆ گەڕان بەدوای خۆراکدا کەڵک لە تاریکیی شەو وەردەگرێت و بینینی زۆر دەگمەن و ئەستەمە. سیخوڕ لە شاخ و بەندەنان و کونەشاخاندا لانە دادەنێت، خۆراکی سەرەکیی گژوگیا و بەروبوومی هەندێک ڕووەکی کێوییە. ماوەی سکپڕیی سیخوڕ ٤٠ ڕۆژە و ٢ – ٤ بێچووی دەبێت و تەمەنی لە نێوان ٧ – ١٢ ساڵدایە.

بەنداوی دووبز

هێژا کەمال – بنەسڵاوە

ئـەم بەنداوە دەکەوێتە دووریی ٥٠ کـم لـە باکـووری ڕۆژئـاوای کەرکووک و لەسەر ڕووباری زێی بچووک لە ڕۆژهەڵاتی شـارۆکەی دووبز، کە کۆمپانیای نەوتی باکوور ناوی لێ ناوە (نمرە ٨) دروست کراوە. سـاڵی ١٩٦٢ لەلایەن چەنـد کۆمپانیایەکی ڕووسـیاوە دروسـت دەکرێت و قەبارەکەی ٥٨ ملیۆن مەتری سـێجا ئاو دەگرێت و لە ساڵی ١٩٦٥دا تەواو دەبێت.

مەبەستی دروستکردنی بەنداوەکە ئەم هۆیانەن:

١. بۆ گلدانەوە و کۆکردنەوەی ئاوی ڕووباری زێی بچووک.

٢. بەرزکردنەوەی ئاسـتی ئاوی ڕووبارەکە، تاکو بتوانرێت ئاوی پێویست بدرێتە کەناڵ وجۆگەلەکانی پرۆژەی ئاودێریی کەرکووک.

٣. دابینکردنی ئاوی خواردنەوەی شاری کەرکووک.

٤. ئاودێریی پرۆژە کشتوکاڵییەکانی ناوچەکە.

٥. بەکارهێنانی لە هەڵێنجانی نەوتدا لە بیرە نەوتەکانی کۆمپانیای نەوتی باکوور.

دەکرێت پەرە بەم پرۆژەیە بدرێت و ببێتە یەکێک لە شوێنە گەشتیارییە هەرە خۆشەکانی شاری کەرکووک.

شاری خورماتوو

ڕێژین کەرکووکی

شـاری خورماتووی لە پێشدا سـەر بەپارێزگەی کەرکووک بوو و ئێستا سـەر بەپارێزگەی تکریتە، خورماتوو لەسـەر ڕێگەی کەرکووک – بەغدایە. سـاڵی ١٩٩١ پاش ڕاپەڕینە پڕ شـکۆکەی بەهاری ئەو ساڵە نازناوی بووکی حەمرینی پێ بەخشرا. سـاڵی ١٩٧٦ بەبڕیاری حکوومەتی بەعسی فاشیست خورماتوو لە کەرکووکی دایک دابڕا و خرایە سـەر پارێزگەی تکریت. شـارێکی فرە ئەتنییە کورد و تورکمان و عەرەبی تێـدا دەژین. خورماتوو لە چوار شارەدێ پێک هاتووە:

قادر کەرەم و نەوجوول و سلێمان بێگ و ئامرلی.

سەرەتای دروستبوونی ئەم شارە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی لۆلۆ و گۆتییەکان.

یەکێک لەو دیاردە جوانانەی شارەکەی جوانتر کردووە تێپەڕینی ڕووباری ئاوەسپییە بەناو شارەکەدا، هەروەها بوونی خوێڵێنێکـی (مملحە) گەورە، کە خوێیەکی باش بەرهەم دەهێنێت

دار هەنارەکە

سارا حەمید زەنگنە-کەرکووک

دوای ئـەوەی کە لەگەڵ باوکمدا چووم بۆ دارسـتان، دیمەنی جوانی دارسـتان هەموو بیر و هەسـتی بردم و بەتەواوی سـەرنجی ڕاکێشابووم، خۆشحاڵ بووم لەناو دارسـتانەکەدا دار هەنارێکـی گەورە و جـوان هەبوو، هەنارێکـی زۆری گرتبـوو، زۆر حـەزم دەکـرد لێیان کەمەوە بەڵام هەرچەندم کرد بـۆم لێنەکرایەوە چونکە هەرخۆم بووم.

باوکم چووبـوو بۆ دووری دارسـان و گوتی: ئێسـتا دێمەوە، بیرم لەوە دەکردەوە کە دارەکە ببڕمەوە، چووم تەورێکم هێنا و هاتـم لە ناوقەدەوە دارەکە لێ بکەمەوە.

بـەڵام دار هەنار هاتە وەڵام و گوتـی: نا نا نەکەی ئەوە چی دەکەی، بۆ من دەبڕیتەوە؟!

–ئاخر زۆر حەزم لە هەنارە.

ئێ زۆر باشـە دەتوانیت هەرکاتێـک باوکت هاتەوە لە لقەکانمی بکەیتـەوە، چونکە ئەگەر لقەکانم ببڕیتەوە یان میوەکەم بەقەدمەوە لێکەیتەوە ئەوە بەرە بەرە میوەکانی قەدم زیاتر دەبێت و یان لقەکانم ببڕیتەوە ئەوە لقەکانیشم دیسـان چرۆ دەکەن و گەشـە دەکەن و بەرهەمم زیاتر دەبێت، بەڵام گـەر من لە ناوقەدەوە ببڕیتەوە ئەوە پاش چەند ساڵێک ئینجا پێ دەگەم، بۆیە من دارێکی گەورەم و بڕینەوەم زۆر زەحمەتە، پێویستە لەسەر هەموو خەڵک کە هەرگیز داری پێگەیشـتوو و ئەو دارانەی بەرهەمیان باشە نەبڕنەوە چونکە دار هەوا گۆڕکێیەکی باش دەکات، سیمای گشـت شـوێنێک جوان دەکات و سەوزییەکەی دیمەنێکی سەرنج ڕاکێش دەدات بەگشت شوێنێک.

منیش زۆر سوپاسـی دارم کرد بۆ ئەو هەموو زانیارییە و بەڵێنم دا هەرگیز داری بەردار و بەسوود نەبڕمەوە.

ئەم بۆشاییانەی لای خوارەوە بەم ئاژەڵانە پڕ بکەرەوە

خەدیجە جەلال-کۆیە

- بەوەفایە وەکو.........
- بەجەرگە وەکو........
- ئازایە وەکو ....
- فێڵبازە وەکو.........
- سپڵەیە وەکو.........
- بزێوە وەکو..........
- چەمووشە وەکو.........
- زلە وەکو ....
- زیرەکە وەکو........
- بێ عەقڵە وەکو........

هێسـتر. حوشـتر. مەیموون. بزن. گـورگ. کەر.

سەگ. شێر. ڕێوی. پشیلە

کەرەسەی دەلاکی

دلۆڤان گەرمیانی - کەرکووک

لە کۆنەوە مرۆڤ گەلێک کەرستەی بۆ ڕیش تاشین بە کار هێناوە، گرینگترینیان بریتی بووە لە بەکارهێنانی جۆرە بەردێکی گرکانیی تەنکی کون کون، دواتر کەرەستەی ڕیش تاشین لە فرەنسا ساڵی ١٧٦٢ سەری هەڵدا، کە بریتی بوو لە پارچەیەکی درێژ لە ئاسن یان مس یەکێک لە لاکانی تیژ دەکرا و بەهۆی پارچە چەرمێک کەلایەکی لە دیوار قایم دەکرا دەمەزەرد دەکرایەوە، بەڵام بە کارهێنانی پڕ بوو لە مەترسی بەهۆی نەزانی و کەم ئەزموونی لە بە کارهێنانیدا تا ساڵی ١٨٩٥ (کنگ کامپ جولێت) ڕوومەتی خۆی پێ بڕی، بۆیە بیری لە جۆرە شتێک کردەوە، کە یەکجار بەکار بهێنرێ و فڕێ بدرێ، وای هات بە بیردا، کە جۆرە مووسێک لە پۆڵا دابهێنێ لایەکی تراشی پێ بکرێ و لەسەر بنکەیەکی ئاسن جێگیر بکرێت و دوای بەکارهێنانی فڕێ بدرێت، (ولیام نیکرسۆنی) میکانیک توانی ئەم بیرۆکەیە بە ئەنجام بگەیەنێ و جۆرێک لە مووس دروست بکات، دواتر جۆلێت کەرەسەی جێگر کردنی مووسەکەی داهێنا و لە ساڵی ١٩٠٣ کۆمپانیایەکی بۆ دروست کردنی کەرەسەی دەلاکی دامەزراند، هەرچەندە لە ساڵی یەکەمیدا تەنیا ٥١ مەکینە و ١٦٨ مووسی فرۆشت، بەڵام ساڵانی دواتر ڕەواجێکی چاکی بەهۆی شارەزا بوونی خەڵکی لە چۆنیەتی بەکارهێنانی پەیدا کرد، لە ساڵی ١٩٢٨(جاکوب شیک)، کە ئەفسەرێکی ئەمەریکایی بوو بە کارهێنەرێکی ئامێری کارەبایی ڕیش تاشینی داهێنا لە ساڵی ١٩٣١ کەوتە بەرهەمهێنانی، بەڵام ئەو ڕەواجە بازرگانییەی جۆلێتی نەبوو، کە بەپێی پێویستییەکان گۆڕانی بەسەرخۆدا دەهێنا و لەگەڵ سەردەمدا دەگونجا.

پیاز یان سێو

بڕوا باپیر - هەولێر

بەڕای ئێوە سێو بەسوودترە یاخۆ پیاز؟ زۆر کەس وا دەزانن ئەوی دار سێوێکی هەبێت ئەوا لاوێتی و گورجوگۆڵی دەپارێزێت، چونکە سێو ڤیتامینی زۆری تێدایە. وەلێ سەرت سووڕدەمێنێت کاتێک بزانیت ئەو ڤیتامینەی لە پیازێکدا هەن هاوتای ڤیتامینی نیو ٢٠ سێوە. پیاز دوورمان دەخاتەوە لە تووشبوون بەنەخۆشیی شێرپەنجە. تۆژینەوە زانستییەکان دەریان خستووە خواردنی پیاز و سیر لە شێرپەنجەی گەدەمان دوور دەخەنەوە. هیرۆدۆتی مێژوونووسی یۆنانی دەڵێت میسرییەکان ئەو هێزەیان بۆ دروستکردنی ئەهرامەکان لە خواردنی سیر و پیازەوە بەدەست هێناوە.

هەڵبینە

- گیانی نییە و پێشت دەکەوێ
- پێنج دەستی هەیە، بێ ئێسک
- تا نەیکێشی بەسەریدا ناجوڵێ
- ڕقت لێیەتی و سەردانیت دەکات
- سەری مەبرە و بیخۆ

بۆ زاخاوی مێشك

کوردستان محەمەد - کەرکووک

ئایا دەزانی؟

- هەنگ پەنجا چاوی هەیە
- جەستەی مرۆڤێکی تەندروست ٦ لیتر خوێنی تێدایە
- نزیکەی ٦٠٠٠ جۆر سێو لە جیهاندا هەیە
- نەهەنگ ٣٠٠م دەچێتە قوڵایی دەریاوە

بەم وشانە ئەم بۆشاییانەی خوارەوە پڕکەرەوە

بەرد ، کۆن ، کوێر ، سەگ ، کل

- ژنی پیاوی............ ئارایشی ناوی.
- سەری خۆی دا لە..............
- کای............. بەبا مەکە
- کلکی لە............کەمترە
- .... لەچاو دەرفێنێ

بمرەنگێنە

لەرین – سلێمانی

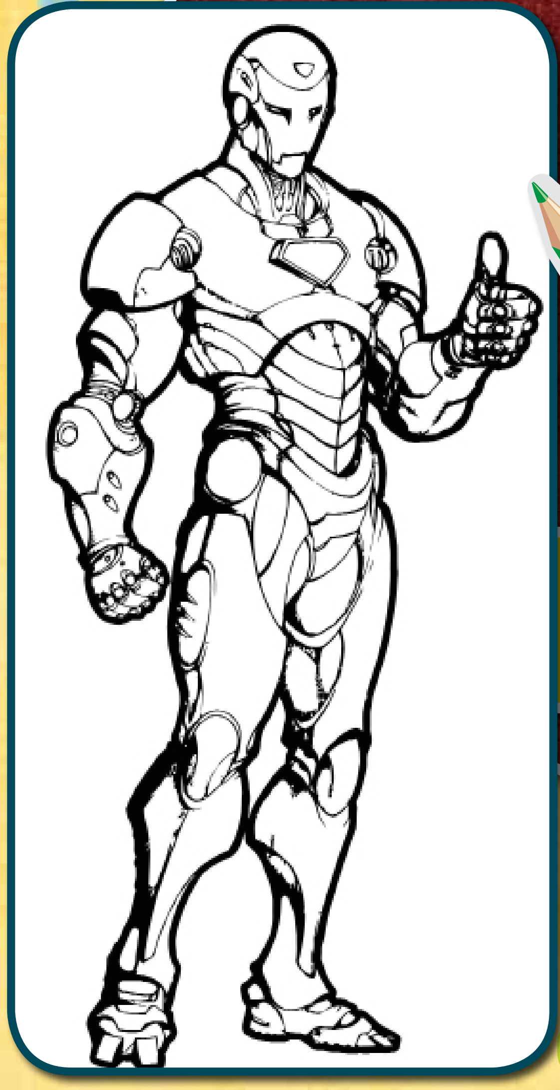

بمگەێنە

چێنەر – سلێمانی

قۆناخ بە قۆنا
وێنە بکێشە

ساماڵ میرزا – پیرەمەگرو

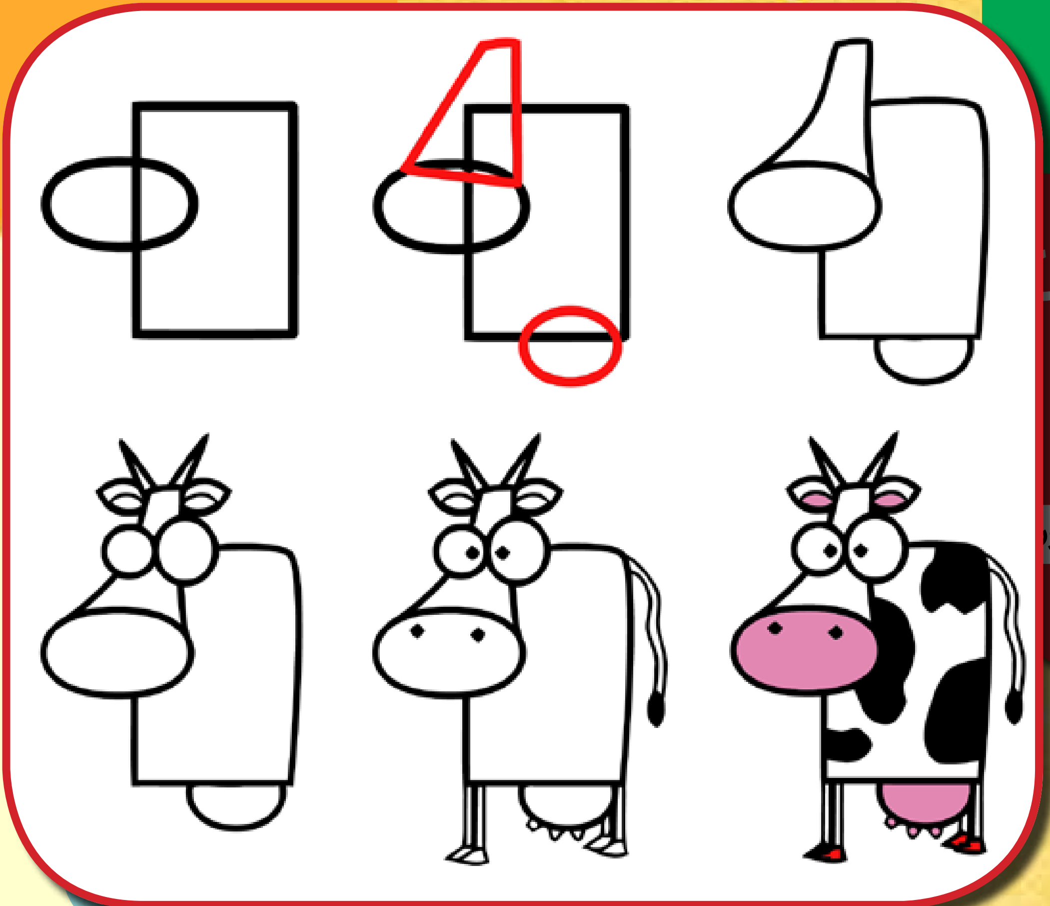

لەم وێنەیە وردبەروە. تەنها دانەیەکیان سێبەری تەواوی نینجایە. بازنەیەکی بە دەوردا بکێشە.

بەسۆز – سلێمانی

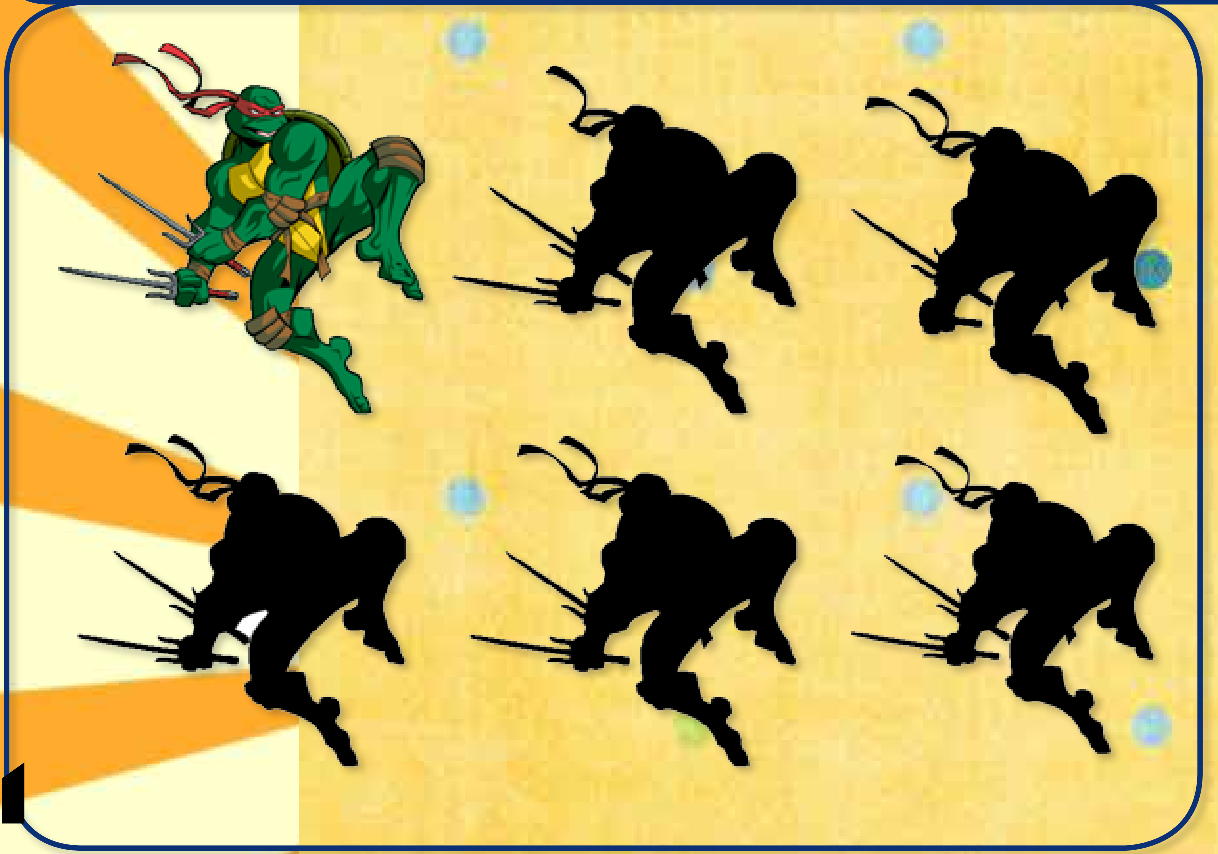

زیره‌کیی خۆت تاقی بکه‌ره‌وه

شلێر نادر – عه‌ربه‌ت

- مامی برازاکه‌ت کێیه؟
- خوشکی خاڵته و پوورت نییه. چیت ده‌بێ؟
- خوشکمه له دایکمه. ئامۆزامه ژن برامه.

گوته‌ی نێوداران

؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟

- عیشق ئه‌و هێزه‌ت ده‌داتێ که بڵێی بمبوره.

که‌ن بلانچارد

- به‌پێوه بمری له‌وه‌ی بژی و کوڕنووش به‌ری.

ئالبێر کامۆ

- ئه‌وه‌ی خۆشت ده‌وێ جوانه.

جین ئانۆبێڵ

- مرۆڤی بوێر یه‌کجار ده‌مرێ به‌ڵام. ترسنۆک هه‌زار جار.

ئالین چانگ

- هونه‌ر هێز نییه. حه‌سانه‌وه‌یه.

تۆماس جان

- قسه‌ی جوان دڵ ڕاو ده‌کات.

سوقرات

- له ته‌نیاییدا ده‌نگه‌کان ئاوازێکی تریان هه‌یه.

نیتشه

من چیم

ئا: سه‌یران ساڵح

سه‌ر به گرووپی ڕووه‌که ڕۆندار و هه‌میشه سه‌وزه‌کانم. له کۆنترین جۆری ئه‌و ڕووه‌کانه‌م که مرۆڤ ناسیومیه‌تی و بۆ خواردن و به مه‌به‌ستی چاره‌سه‌ری به‌کاری هێناوم. له ڕووه‌که به‌ته‌مه‌نه‌کانم و له قورئاندا ناوم به دره‌ختە پیرۆزه‌که هاتووه، چونکه به‌ر و ڕۆن و گه‌ڵا و داره‌که‌م سوودیان هه‌یه، به‌ره‌که‌م پاش مراندنی له خوارده‌مه‌نییه زۆر به‌سووده‌کانه. ڕۆنه‌که‌شم به‌ناوبانگترین ڕۆنه له ڕووی ته‌ندروستییه‌وه، چونکه کۆلیسترۆڵی تێدا نییه، داری قه‌دیشم بۆ دروستکردنی په‌یکه‌ری دار و گه‌ڵاکه‌شم له پیشه‌سازیی دروستکردنی بۆندا به‌کارده‌هێنرێ.

به کورتی، به‌ره‌که‌م هه‌موو ئه‌و جۆره ڤیتامینانه‌ی تێدایه که مرۆڤ پێویستیه‌تی و پسپۆڕانی بوای جوانکاریش ڕۆنه‌که‌م بۆ به‌هێزکردنی قژ و بریقانه‌وه‌ی به‌کارده‌هێنن. ئێستا زانیت من چیم؟

بیگه‌یه‌نه

له خاڵه ڕه‌شه‌که‌وه ڕێ بکه تا خاڵه شینه‌که

پێشڕه‌و – سلێمانی

وه‌ڵامی ژماره‌ی پێشوو

ل ١١
وه‌ڵامی خه‌ڵاتی حاجیله : ناوه
به ڕێگه‌ی تیروپشک به‌ر هاوڕێمان (؟؟؟؟) که‌وت له.

ل ١١
مه‌ته‌ڵ : بزمار

ل ٣٢
سێو:

ل ٣٤
: ئاسۆیی ڕیزی دووه‌م گۆشه ٥ بکه ٣
: چۆله‌که
شقارته : ته‌ڵێک له نیشانه‌ی کۆیه‌که هه‌ڵبگره و بیکه به لێده‌رکردن بیخه سه‌ر نۆیه‌که ده‌بێت به ٢٨

ل ٣٥
: لاقه‌کانی
: ژماره ٤ و ١٠

ل ٣٦
شیکاری : سه‌نگه‌ر
وشه‌ی بزر : گۆران

خاوه‌نی ئیمتیاز
به‌دران ئه‌حمه‌د حه‌بیب
سه‌رپه‌رشتیار
مه‌لا شاخه‌وان
سه‌رنووسیار
حه‌مه سه‌عید زه‌نگنه
٠٧٧٠١٣١٠٥٤٢
hamatal_ z@yahoo.com
جێگری سه‌رنووسیار
نه‌به‌ز ڕۆستەم
ڕاوێژکار
ڕێواس ئه‌حمه‌د
به‌ڕێوه‌به‌ری هونه‌ری و نه‌خشه‌سازی
په‌روه‌ر
تایپ
دلێر ڕه‌فیق
ناونیشان
که‌رکووک – شه‌قامی کۆماری
ته‌لاری صیدلی فخری

جێگۆڕکێ

جێگۆڕکێ بە دوو ژمارە بکە تا بە شاقوولی و ئاسۆیی کۆی ڕیزەکان بکەنە ٢١

ئاڤان جەمال- بازیان

5	3	6	1	4	2
4	4	2	3	5	6
2	6	4	5	1	3
3	1	5	2	6	4
1	5	3	6	2	1
6	2	1	4	3	5

گەیاندن

کاوە کەریم - تاسلوجە

هەنگ چەند قاچی هەیە	8
سمێڵی پشیلە چەند تاڵە	6
مەڕ چەند گەدەی هەیە	4
مانگا چەند سمی هەیە	6
هەنگ چەند چاوی هەیە	6
مێروولە چەند قاچی هەیە	8
جاڵجاڵۆکە چەند لاقی هەیە	50

یاریی شقارتە

ڕۆژ دلێر - کەرکووک

25+15=6

جێگۆڕکێ بە یەک تەڵە شقارتە بکە تا ئەنجامی هاوکێشەکە بکاتە ٦ .

هاوبەشی

دلێر - چەمچەماڵ

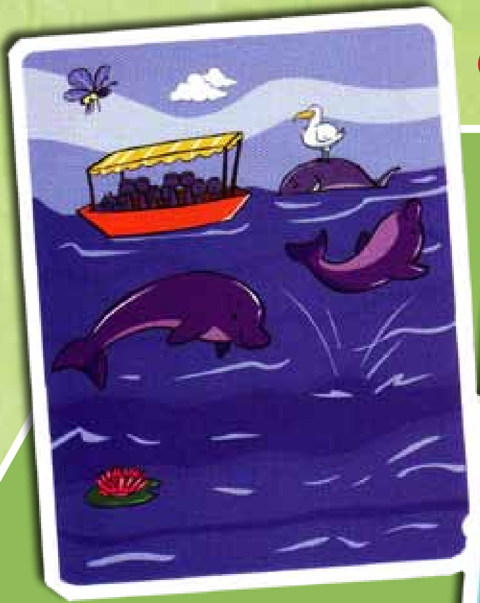

لەنێوان ئەم دوو وێنەیەدا پێنج شتی هاوبەش هەیە .

شوێن پێی ئەم پڵنگە بدۆزەرەوە.

نەجات عبداللە - کەرکووک

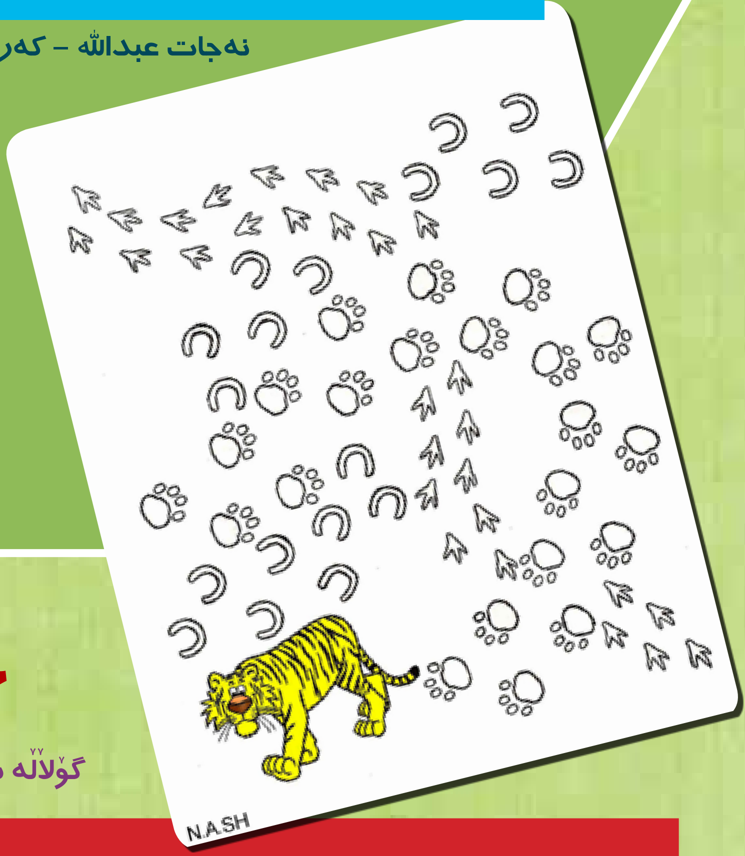

جیاوازی

گوڵاڵە شیروان - سلێمانی

١٠ جیاوازی لە نێوان ئەم دوو وێنەیەدا بدۆزەرەوە.

وشەی بزر

داستان کەرکووکی

دوای ئـەوەی بە هێڵێکی دروسـت ئـەو نێوانـەی لای خـوارەوە کوێـر دەکەیتەوە، ناوێکت بۆ دەمێنێتەوە لـە حەوت پیتان پێـک هاتووە، برای پێغەمبەر «یوسف»ە (د.خ).

بابـان ، باپیـر ، بـاز ، بادینـان ، بروسـک ، بەنـدەر ، بـەرزان ، بێسـاران ، باخـەوان ، بەرێـز ، بەڵێن ، بوار ، بڕوا ، بێدار .

ب	ز	ا	ب	ن	ا	ب	ا	ب
ا	ی	ا	ب	ر	ی	پ	ا	ب
د	ن	ك	ه	م	ب	ب	ز	ب
ی	ا	س	ن	ا	و	ه	یٚ	یٚ
ن	ر	و	د	و	ا	لٚ	ر	د
ا	ا	ر	ه	رٍ	ر	یٚ	ه	ا
ن	س	ب	ر	ب	ن	ن	ب	ر
ی	یٚ	ن	ا	ز	ر	ه	ب	ن
ب	ب	ن	ا	و	ه	خ	ا	ب

شیکاری

ناوی یەکێک لە لادێیەکانی کوردستانە. تـۆش لە پاش شیکار کردنی ئازابە و بیزانە.

تانیا وەلی –

	=	2	+	3
	=	3	-	6
	=	11	+	3
	=	7	-	12
	=	2	+	1
	=	8	+	6

14	=	ڕ
5	=	خ
3	=	و

شرۆقە

عوسمان –کەرکووک

مرۆڤێکـە نـاوی لـە حـەوت پیـت پێـک هاتووە زانسـت و زانیاری دەبەخشـێتە کەسانی دیکە، بە ژمارەی پیتەکانی ئەم وشەگەلانە دەردەچن:

٥ + ٤ + ٣ + ٢ = سۆما
٣ + ٤ + ١ =مۆم
٣ + ٥ = مس
٦ + ٧ + ٣ = تام

ئایا دەتوانی بە ماوەیەکی کەم ناوی ئەم مرۆڤە بەخشندەیە بدۆزیتەوە؟

چاوتیژی

ئا: شیلان بەکر

کام لەم دوو بازنە ڕەشانەی سەرەوە قەبارەیان لەوی تریان گەورەترە

کام لـەم راسـتەهێڵانەی سـەرەوە درێژترە لەوی تریان

سـەرنج : هەردوو بازنە ڕەشەکان لە قەبارەدا یەکسـانن، هەروەها هەردوو ڕاسـتەهێڵەکەش لە درێژیدا یەکسـانن، بەڵام هێڵ و بازنەکانی دەورووبەریان مێشـکت بەلایەکی تردا دەبات و وات لێدەکات بڵێیـت لە قەبارە و درێژیدا وەک یەک نین.

باپێکەوە بیر بکەینەوە

شنروێ محەمەد عەربەت

ژمارەی خەلیفەکانی دەوڵەتی ئەمەوی ١٤ خەلیفە بوون ئەدی ژمارەی خەلیفەکانی دەوڵەتی عەباسی چەند بوون

بە وڵاخی بەرز واتە ئەسپ و ماین دەگوترێت ١سم ئەدی بە ڕەشەوڵاخ واتە گا و مانگا دەوترێت چەند سم؟

بەدەنگی ئەسپ دەڵێن حیلە
ئەدی بە دەنگی گا و مانگا چی دەڵێن؟

گورگ لەیەک کاژێردا ٣٥ میل دەبڕێت
ئەدی کەروێشکی بەستەزمان چەند دەبڕێت

نان لە ڕاست و چەپەوە بیخوێت هەر نانە.
تۆش وشەیەک بێنەوە هاوشێوەی ئەو وشەیە؟

١٧ -٢ -٤٥ - بۆرە

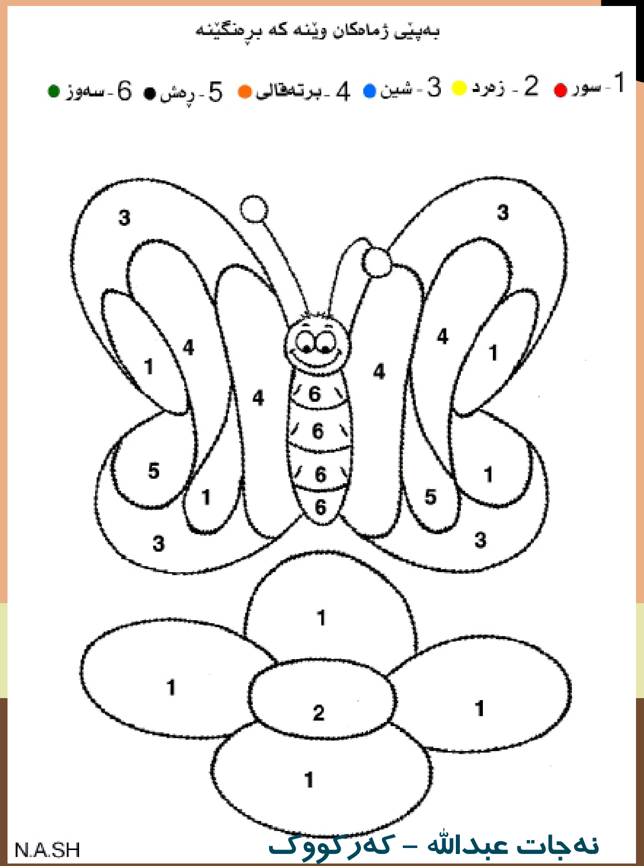

هاوڕێیانی حاجیلە

ئیلینا – ڕۆژهەلاتی کوردستان – سنە

کارزین ئازاد – کەرکووک

حمیدە – ئیستەنبول

مینا فەوزی – کەرکووک

کۆڤان – کەرکووک

پێشانگەی حاجیلە

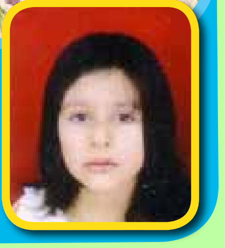

سارا ئیبراهیم
قوتابخانەی ئاسۆس
چواری – أ –

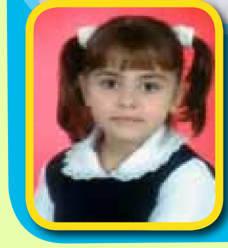

لاڤان فتح الله
قوتابخانەی ئاسۆس
دووی – ب –

لاڤین عبدالله
قوتابخانەی ئاسۆس
سێی – أ –

یوسف محەمەد
قوتابخانەی ئاسۆس
دووی – –

ئیمان لایق
قوتابخانەی ئاسۆس
سێی – أ –